

уражених соціальних груп у економічному, соціальному, культурному становищі, а тому потребує особливої уваги та підтримки, подальшого ґрунтовного дослідження, належного їй місця у педагогічній теорії і практиці.

Успіх як цінність особистості слід розглядати як процес досягнення бажаної мети в індивідуальній або груповій діяльності, що відповідає характеру діяльності та сформованим знанням про засоби досягання й очікуваний результат; *життєвий успіх* – як досягнення у певній сфері життєдіяльності суспільства.

Література:

1. Батурич Н. А. *Психология успеха и неудачи : учеб. пособие* / Н. А. Батурич. Челябинск : Изд-во ЮУрГУ, 1999. 100 с.
2. Вінков Ю.В. Уявлення про життєвий успіх: стан розробленості проблематики в соціальній психології / В.Ю. Вінков // *Проблеми політичної психології*. Вип. 2 (16). С. 221-231.
3. Ільїна Ю. М. *Психология успіху: онтологія проблематики* / Ю. М. Ільїна // *Актуальні проблеми психології* / Ін-т психології імені Г. С. Костюка АПН України. К., 2008. Т. 8. С. 45–56.
4. Макклелланд Д. *Мотивация человека* / Девід Макклелланд. СПб. : Питер, 2007. 672 с.
5. Хаммер Я. С. *Профессиональный успех и его детерминанты* / Я. С. Хаммер // *Вопросы психологии*. – К. : Ін-т соціології НАНУ, 2008. – №4. – С. 147–153.

Тези надіслані 28 лютого 2019 р.

Лещинська Олена Альбертівна,

СОЦІАЛЬНІ УЯВЛЕННЯ МОЛОДІ ПРО ШЛЮБНІ СТОСУНКИ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СІМ'Ї

Сім'я і проблеми її життєдіяльності були і є об'єктом соціально-психологічних досліджень, що обумовлено виникненням змін в сім'ї та в її соціальних функціях і ролях. Сучасна сім'я перестала бути умовою духовного і фізичного виживання людини, а подружжя отримало відносну незалежність від сім'ї, змінився також і характер уявлень про сімейні стосунки. Тепер функція сім'ї не обмежується продовженням роду, організацією побуту та

веденням домашнього господарства. З'являються нові функції сім'ї, такі як здійснення психологічного захисту, моральної підтримки і стабільності. Зменшується кількість членів сім'ї, відбувається демократизація сімейних стосунків, вирівнюється розподіл домашніх обов'язків подружжя, підвищується значущість емоційних зв'язків. Сьогодні відбувається психологізація та інтимізація сімейних стосунків, більше значення надається психологічній і міжособистісній близькості, яка підвищує значущість кожного окремого члена сімейства. Шлюб стає інтимно, крихітним. Звідси – збільшення кількості розлучень. У суспільстві з'явилася установка на можливу тимчасовість шлюбного союзу, росте число одинаків, які з тих або інших причин взагалі не одружуються.

Теорія соціальних уявлень дозволяє описувати і інтерпретувати зміст і механізми змін свідомості індивідів у зламні моменти суспільної історії. Вивченню соціальних уявлень молоді присвячено низку емпіричних досліджень з соціальної психології.

Метою нашого дослідження було встановлення взаємозв'язку соціальних уявлень молоді про шлюбні стосунки та психологічного благополуччя сім'ї для визначення умов соціально-психологічної трансформації соціальних уявлень про психологічну безпеку сім'ї. У дослідження взяли участь 452 випробуваних 17-24 років, із них 219 осіб – чоловічої статі, 233 особи – жіночої.

Оскільки буденне життя регулюється саме соціальними уявленнями, колективними переживаннями, а не професійними знаннями. А сімейне життя – це буденне життя, що стосується кожного. Тому саме вивчаючи соціальні уявлення про шлюб, сім'ю та функціонування сімейних систем в сучасних умовах можна здійснювати ймовірніше прогнозування розвитку цієї важливої соціальної інституції.

Сімейне життя в сучасних умовах є досить непередбачуваним для молоді в силу причин різної соціально-психологічної та психологічної природи.

Створення сім'ї, як осередку особистого щастя, людського розвитку, між поколінних стосунків, матеріального добробуту вимагає від людини душевного напруження, знань, особистісної зрілості. Однак, поширена в суспільстві інфантильність утруднює втілення в життя означених потреб, а науковцями описано психопатологію та дефекти особистості, які сильно утруднюють виконання сімейних ролей чоловіка чи дружини.

В процесі культурного розвитку народу накопичувалися культурі заборони щодо укладення шлюбів, які акумулювалися в шлюбних правилах, традиціях та приказках. Однак в наш час вони слабко діють, а їх місце у якості регулятора допустимих форм стосунків у шлюбі посіли соціальні уявлення про шлюб. В свою чергу, джерелом соціальних уявлень про шлюб, в наш час виступають продукти масової культури, орієнтовані на яскраві ефекти, розваги створені на базі світогляду філософії споживання.

Небезпечним для сім'ї є психологічна готовність до шлюбних стосунків з потенційно небезпечною людиною: садист, адикт(алкоголік, наркоман, ігроман), делінквент(людина кримінального світу), психопат.

Психологічне благополуччя сім'ї визначається чинниками готовності особистості до шлюбних стосунків та якістю шлюбної самосвідомості в спільноті.

Молодь, яка проживає у селі та селищі, більшою мірою ніж міська, оточена та спілкується з більш широкою мережею родичів. Сімейна історія та її рефлексія, патронаж, який відбувається у родинному колі, між покоління зв'язки більшою мірою мають позитивні впливи на соціальні уявлення сільської молоді про шлюб та шлюбні відносини.

Міська молодь, як правило, не має такої розгалуженої родинної мережі на постійному зв'язку. Об'єктами для порівняння сучасної людини є не родичі, сусіди або колеги. Найчастіше за такі об'єкти виступають шоумени, герої телесеріалів тощо. Тому руйнівний вплив таких серіалів як "Щасливі разом" або "Вороніни" доволі складно переоцінити.

Спілкування та міжособистісна взаємодія в сім'ї характеризується високим ступенем очікування психологічної близькості, довіри та взаєморозуміння між подружжям. Цей вид взаємодії є найбільш таємною, прихованою від стороннього спостерігача стороною життя. Закохані молоді люди часто нехтують власними особистісними межами, психогігієною спілкування. Небезпечним в таких випадках є доброякісна омана, бажаючи для коханої людини «кращого», проникнення в сфери її індивідуальності з «виховною» метою. Фатальним є зближення з людиною, яка має приховані паразитичні настановлення щодо партнера шлюбної взаємодії.

З погляду на перспективу створення благополучного родинного простору, ключовою, на наш погляд, є психологічна готовність молодої людини до безпечної міжособистісної взаємодії: не паразитувати на іншому і не дозволяти паразитувати на собі, здатність розпізнавати приховані маніпулятивні впливи.

Умови безпечної міжособистісної взаємодії полягають у наявності таких якостей, як особистісна зрілість, стресостійкість, соціальна відповідальність, готовність до конструктивних стосунків з іншою людиною, а умови небезпеки міжособистісної взаємодії ставить інфантильність, безвідповідальність та паразитичні настанови в міжособистісній взаємодії.

Тези надіслані 27 лютого 2019 р